

Lukasz Szarpak
Martyna Orzechowska

Znajomość przepisów Ustawy o PRM przez pracowników Pogotowia Ratunkowego

Emergency Medical System legal act knowledge among EMS personel

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Słowa kluczowe:

Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym
jednostki ratownictwa medycznego
system

Key words:

act of Emergency Medical System
Individuals of the EMS
System.

Ratownictwo medyczne jest filarem współczesnego systemu ochrony zdrowia, jak też elementem bezpieczeństwa państwa. 6 września 2006 roku została podpisana ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym i ma za zadanie usprawnienie systemu ratownictwa medycznego w Polsce oraz prawne unormowanie postępowania wobec osób w stanach zagrożenia życia lub zdrowia, w wypadkach i katastrofach. Głównym celem przeprowadzonych i zawartych w pracy badań była ocena znajomości ustawy o państwowym ratownictwie medycznym wśród personelu ratownictwa medycznego. Wyniki badań pozwoliły na wyciągnięcie konkretnych wniosków na temat znajomości ustawy wśród lekarzy systemu, pielęgniarek systemu i ratowników medycznych

Emergency Medical System is the pillar of the present protection of health, and also there is an element of the national safety. So as the component of national safety and the element of the protection of the health population, the EMS should skillfully and should be organized guided perfectly. That arise the necessity to the study of the new law about the EMS. She became on 6 September 2006 and have for the task the rationalization EMS in Poland and legal normalization of the proceeding in of the threat life and health, in incidents and catastrophes. The major destination study contained in this paper was command prescription of law for medical life-saving amid personel of EMS. The study where conducted in the respondents group diverse in relation to occupation, sex and the practice of the work. In this study I was used the questionnaire. The results of this study allowed me to draw out concrete conclusion about command of the law among doctors, nurses and paramedics working in EMS. The knowledge of the prescriptions act of EMS is very vague. This doesn't mean that respondents don't know this act, but knowledge is skimpy. The act of EMS is the primary legal act relating life - saving and his acquaintance should be the priority for EMS personel.

Wejście Polski do NATO i do Unii Europejskiej a zarazem dokonujące się w naszym kraju przemiany społeczno - ekonomiczne znalazły swój oddźwięk w głębokich przekształceniach systemu ochrony zdrowia – w tym także medycyny ratunkowej, która jest jednym z najważniejszych jego filarów. Działający do tej pory w Polsce system odpowiadający za ratowanie zdrowia i życia obywateli posiadał duże zaległości organizacyjne w porównaniu z wysokorozwiniętymi krajami Europy Zachodniej i świata. Nowoczesny system ratownictwa medycznego musi podlegać ciągłym zmianom, które wynikają z rozwoju techniki i osiągnięć wiedzy medycznej. W związku z tym powstał w Polsce program Zintegrowane Ratownictwo Medyczne. W celu oceny realizacji tego programu, opracowano nową Ustawę o Państwowym Ratownictwie Medycznym, która weszła w życie 1 stycznia 2007 r.

Rozwój gospodarczy, postęp naukowy i techniczny stawiają przed społeczeństwem nowe wyzwania, ale równocześnie są źródłem nowych zagrożeń. Jako przykład można tu przytoczyć zagrożenia związane z wypadkami komunikacyjnymi. Kolejnym przykładem są klęski żywiołowe, pożary, awarie chemiczne i techniczne. Zupełnie nowym, ale niezwykle szybko rozprzestrzeniającym w cywilizowanym świecie, w tym w Polsce, zagrożeniem są zorganizowane ataki. „Zagrożenie życia, zdrowia imienia obywateli, a także zagrożenie środowiska są zagrożeniami bezpieczeństwa państwa” [1]. W przeszłości skrzętnie ukrywano informacje o dużych katastrofach, bądź ujawniano tylko niektóre fakty z tym związane, co świadczyło o słabości ówczesnie funkcjonującego systemu. System ratownictwa medycznego jest elementem bezpieczeństwa państwa, więc jako tak istotna składowa bezpieczeństwa narodo-

Adres do korespondencji:

Lukasz Szarpak
Doktorant Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
Specjalista zarządzania w stanach zagrożenia,
organizacji i zarządzania w ochronie zdrowia,
bezpieczeństwa narodowego.
e-mail: Szarp.lukas@poczta.fm
Tel.: 500-186-225

wego powinien sprawnie i skutecznie funkcjonować w każdych warunkach. Chodzi tu zarówno o czas wojny, jaki i o czas pokoju, o bezpieczeństwo jednostki w stanie zagrożenia życia, jak i o zdarzenia masowe, gdzie w grę wchodzi duża liczba poszkodowanych. Jednak, aby system ratownictwa działał w pełni sprawnie i skutecznie, musi dojść do integracji i współpracy różnych instytucji zajmujących się ratowaniem zdrowia i życia ludzkiego.

Wykładnikiem odpowiedniej organizacji struktury ochrony zdrowia, co za tym idzie, odpowiedniej organizacji ratownictwa medycznego w nowoczesnym państwie jest sprawność przedszpitalnego ratownictwa oraz szpitalnych oddziałów ratunkowych. Systemy te są ukierunkowane na ratowanie zdrowia i życia ludzkiego w stanach nagłego zagrożenia zdrowia lub życia, niezależnie od miejsca i czasu i możliwości płatniczych pacjenta [2]. Od sprawnego działania tych jednostek ochrony zdrowia, a także od odpowiednich kwalifikacji osób w nich pracujących zależy szansa na przeżycie osób znajdujących się w stanie zagrożenia zdrowia lub życia, szansa na zmniejszenie cierpienia czy uniknięcie trwałego kalectwa. System ratownictwa medycznego jest więc szczególnie systemem, w którym integracja i koordynacja działań poszczególnych podmiotów ma decydujące znaczenie dla jego efektywności [3]. Istniejące do niedawna w Polsce struktury odpowiadające za zdrowie i życie obywateli cechowały niedoskonałości organizacyjne, a pogotowie ratunkowe jako swoista korporacja przewożowa, po za ratowaniem życia ludzkiego, wypełniała całą masę innych zadań transportowych. Nie było żadnego standardu czasowego, który określałby szybkość interwencji medycznej, a w strukturach pracowali ludzie nie mający odpowiednich kwalifikacji, posiadający niejednokrotnie bardzo mgliste pojęcie na temat przepisów prawnych dotyczących ratownictwa. Może było to wynikiem tego, że zawierały się one w kilku ustawach i rozporządzeniach, których znajomość nie była respektowana. Dlatego też zaistniała potrzeba usprawnienia dotychczas istniejącego systemu. W tym celu opracowano nową ustawę o państwowym ratownictwie medycznym, która weszła w życie 1 stycznia 2007 roku. Wprowadza ona nowe regulacje dotyczące realizacji zadań systemu ratownictwa, który ma zapewnić pomoc każdej osobie znajdującej się w stanie zagrożenia zdrowia lub życia, w odróżnieniu od ustawy o Państwo-

wym Ratownictwie Medycznym uchwalonej w roku 2001, która to określała zadania systemu jako: „podejmowanie medycznych działań ratunkowych każdej osobie znajdującej się w stanie nagłym”. Oznacza to, że znacznie została zawężona grupa odbiorców systemu ratownictwa medycznego, co może mieć znaczenie w podniesieniu jakości usług medycznych, a wysokiej jakości postępowanie ratunkowe znacznie podnosi efektywność w ratowaniu ludzkiego życia.

Ustawa z dn. 8 września 2006 roku o Państwowym Ratownictwie Medycznym jest nadrzędnym aktem prawnym, regulującym przepisy dotyczące organizacji i funkcjonowania systemu ratownictwa medycznego i wejście w życie tej ustawy stanowi warunek prawidłowego rozwoju systemu. Ma również na celu zapewnienie każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego niezwłocznej pomocy jednostek ratownictwa medycznego, zapewnienie bezpiecznego i szybkiego transportu i przyjęcie do najbliższej jednostki ochrony zdrowia, udzielającej świadczenia zdrowotne we właściwym zakresie.

Metodologia

Celem niniejszego opracowania była ocena znajomości przepisów ustawy o ratownictwie medycznym (Ustawy o PRM z 2006 roku oraz Ustawy o zmianie Ustawy o PRM z 2009r.) wśród personelu ratownictwa medycznego.

W badaniu posłużono się kwestionariuszem ankiety. Ankieta zawiera dwie zasadnicze części. Pierwsza część stanowiła metryczkę, w której pytano o płeć, zawód i lata pracy w zawodzie, oraz część w której są zawarte pytania zasadnicze. Badanym zadano dziewięć pytań jednokrotnego wyboru o charakterze zamkniętym. Respondenci zostali poinformowani o celu naukowym przeprowadzanych badań.

Badaniu poddano 100 pracowników zespołów wyjazdowych ratownictwa medycznego (lekarzy systemu, pielęgniarek systemu i ratowników medycznych), pracujących w województwie mazowieckim. Grupa badanych była zróżnicowana pod względem wykonywanego zawodu, stażu w zawodzie oraz płci.

Wyniki badań

Wśród badanej grupy największą jej część stanowili ratownicy medyczni (51 osób – 51%), ponadto udział w ankiecie wzięło 34 pielęgniarek lub pielęgniarzy. Lekarze zaś stanowili 15% badanej grupy. Wśród badanej liczby osób znajdowało się 61 mężczyzn oraz 39 kobiet.

Analizując staż pracy w zawodzie badanej populacji, wyniki przedstawia poniższy wykres (rycina 1).

W grupie badanych co pokazuje powyższa rycina przeważającą większość

stanowią ludzie z niewielkim stażem pracy. 63% respondentów pracuje nie dłużej niż 5 lat.

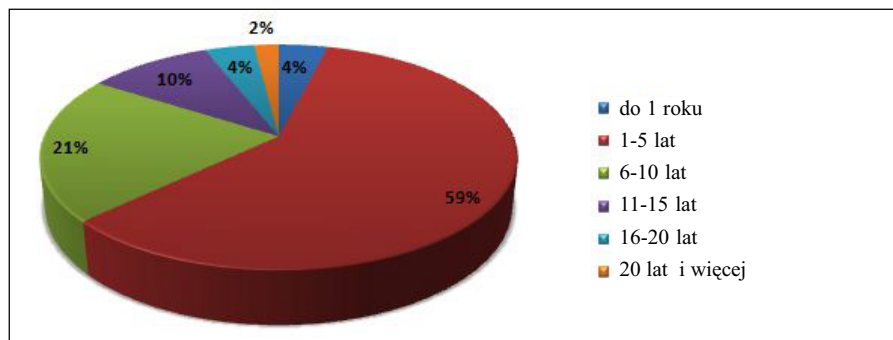
Na podstawie analizy odpowiedzi respondentów na pytania zasadnicze z kwestionariusza ankiety otrzymano następujące wyniki badań.

Pierwszym pytaniem z zakresu Ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym było pytanie odnoszące się do daty uchwalenia w/w Ustawy. Poprawnie datę uchwalenia ustawy wskazało 65 procent ankietowanych (65 osób). Poniższy wykres obrazuje poprawność udzielania odpowiedzi na omawiane pytanie z uwzględnieniem wykonywanego zawodu (rycina 2).

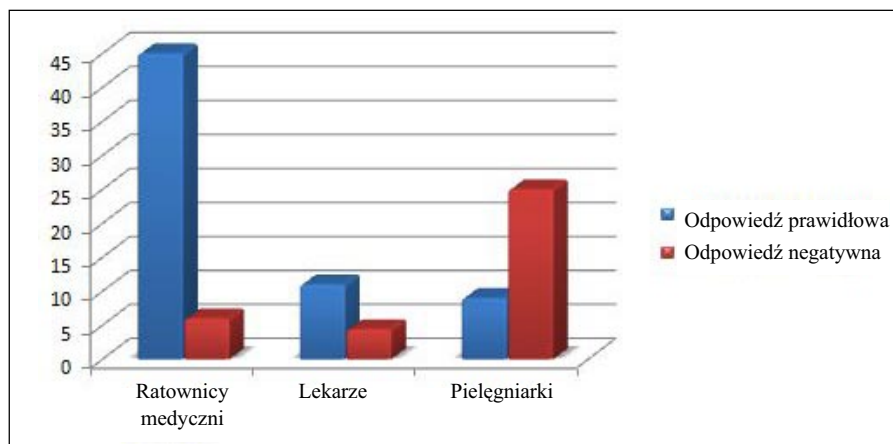
Kolejne pytanie opierało się na wskazaniu przez ankietowanego prawidłowej definicji czynności ratunkowych dokładnie wyjaśnionej w omawianej ustawie. W każdej grupie zawodowej zdarzały się błędne odpowiedzi, jednakże najgorzej ze wskazaniem prawidłowej odpowiedzi (biorąc pod uwagę procentową ilość dobrych odpowiedzi w poszczególnych grupach zawodowych) poradziły sobie pielęgniarki. Najlepiej zaś ratownicy medyczni. Sumarycznie zaś poprawną odpowiedź wskazało 70% ankietowanych.

„Która czynność nie wchodzi w zakres czynności wykonywanych przez ratownika w ramach kwalifikowanej pierwszej pomocy” – to treść kolejnego pytania zawartego w ankiecie. Do wyboru były następujące odpowiedzi: ewakuacja z miejsca zdarzenia, resuscytacja krążeniowo-oddechowa, intubacja dotchawicza, unieruchomienie złamań. Zaskakujące wyniki otrzymano po przeanalizowaniu odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące kwalifikowanej pierwszej pomocy, wynika z nich iż tylko 39% ankietowanych potrafiło poprawnie wskazać prawidłowej odpowiedzi. Trzydziestu dziewięciu odpowiedziało prawidłowo, że nie należy do nich intubacja dotchawicza. Dwudziestu siedmiu ankietowanych wskazało na ewakuację z miejsca zdarzenia, dwunastu respondentów resuscytację krążeniowo-oddechową a dwudziestu dwóch wskazało na unieruchomienie złamań, co obrazuje rycina 3.

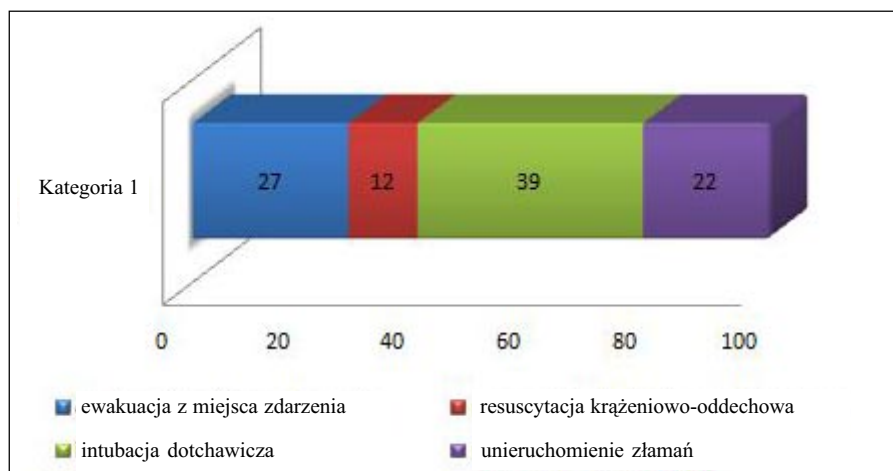
Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym wymienia nie tylko jednostki wchodzące w skład systemu, omówione są w niej także zasady zarówno organizacji, nadzoru jak i finansowania. Stąd też kolejne pytanie odnoszące się do wskazania osoby sprawującej nadzór nad systemem ratownictwa medycznego w Polsce. Ogółem tylko 21% badanych pra-

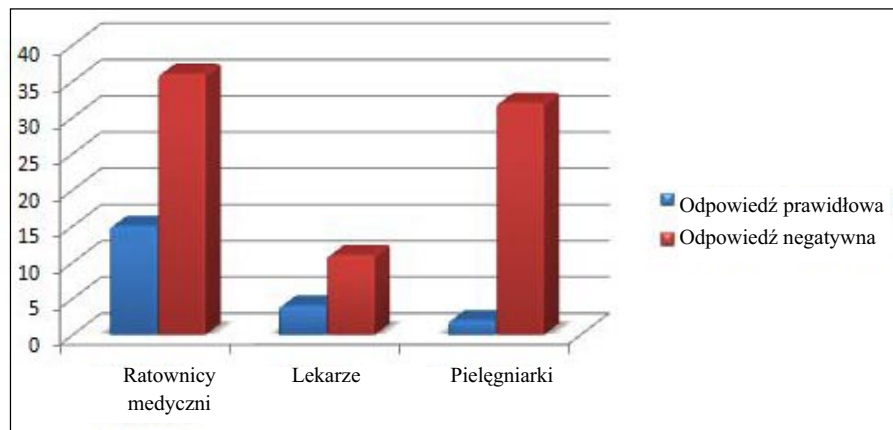
Rycina 1
Staż pracy w zawodzie.

Rycina 2
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące daty uchwalenia Ustawy o PRM z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

Rycina 3
Przekrój odpowiedzi udzielanych na pytanie dotyczące kwalifikowanej pierwszej pomocy.

Rycina 4
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące osoby odpowiedzialnej za System Ratownictwa Medycznego z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

widlowo odpowiedziało na postawione pytanie (rycina 4).

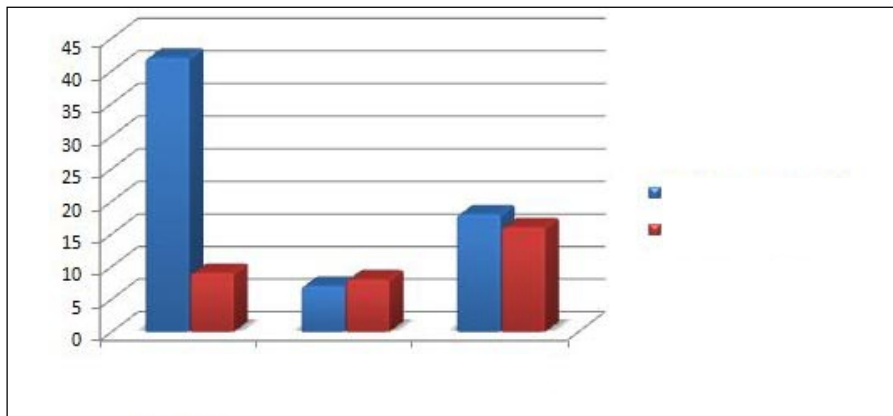
Na wykresie widać, iż respondenci niezbyt dobrze wiedzą, że za system ratownictwa medycznego w kraju odpowiedzialny jest minister właściwy do spraw zdrowia. Największy problem z odpowiedzią na pytanie miały badane pielęgniarki. Ale również większość z badanych lekarzy i ratowników medycznych udzieliło błędnych odpowiedzi.

Kolejne pytanie także zawierało się w sferze funkcjonowania systemu ratownictwa medycznego. Ankietowani musieli wskazać osobę odpowiedzialną za planowanie organizowanie oraz koordynowanie systemu na poziomie województwa. 67 osób wskazało wojewodę jako osobę odpowiedzialną za organizację systemu na poziomie województwa tym samym wskazując właściwą odpowiedź (rycina 5).

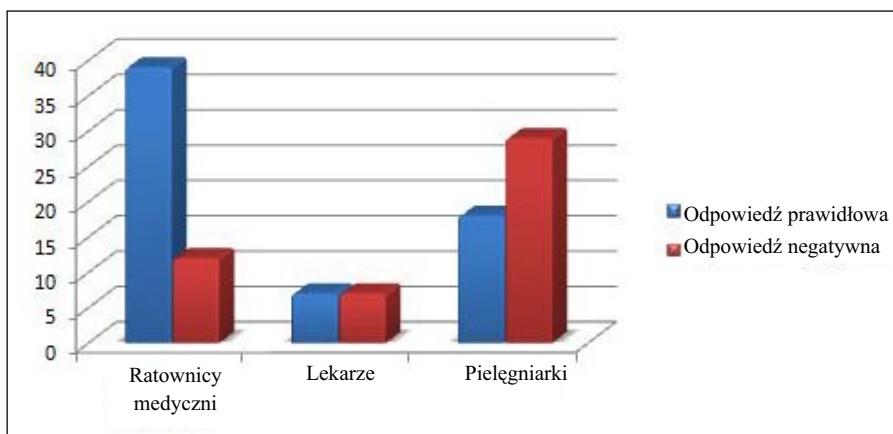
Szóste pytanie dotyczyło dokładnej daty obchodów Dnia Ratownictwa Medycznego. Analizując dane (co przedstawia poniższy wykres) można zauważyć, iż prawie połowa respondentów nie wiedziała, że Dzień Ratownictwa Medycznego jest ustanowiony 13 października. Błędnych odpowiedzi udzieliło 46% populacji badanych. Zdecydowanie najczęściej błędnych odpowiedzi udzieliły pielęgniarki (rycina 6).

Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym w rozdziale czwartym dokładnie określa jednostki wchodzące w skład systemu ratownictwa medycznego. Ankietowani musieli wskazać jednostki nienależące do systemu. W tym pytaniu respondenci mieli do wyboru SOR-y, zespoły ratownictwa medycznego, lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz przychodnie lekarskie. Prawidłowej odpowiedzi udzieliło łącznie 61% ankietowanych (rycina 7).

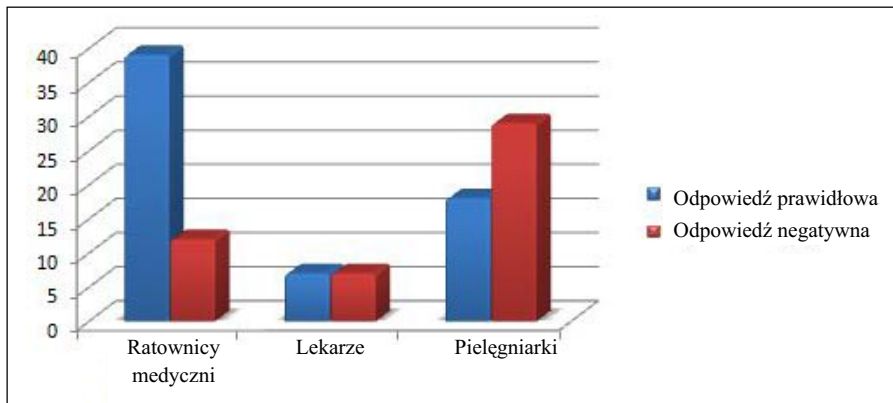
Znajomość zasad funkcjonowania ratownictwa medycznego nie opiera się tylko na znajomości ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym z 2006 roku. Istotnym aktem normatywnym była także Ustawa o zmianie ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym uchwalona w 2009 roku. Kolejne pytanie było ukierunkowane na wskazanie dokładnej daty uchwalenia w/w nowelizacji. Jedynie 15% ankietowanych potrafiło wskazać datę 17 lipca 2009 roku, jako właściwą odpowiedź. Spowodowane jest to brakiem należytego zainteresowania przepisami prawa dotyczącymi sfery ratownictwa. Poprawnych odpowiedzi udzieliło 13 ratowników medycznych oraz dwóch lekarzy. Żadna z pielęgniarek nie potra-

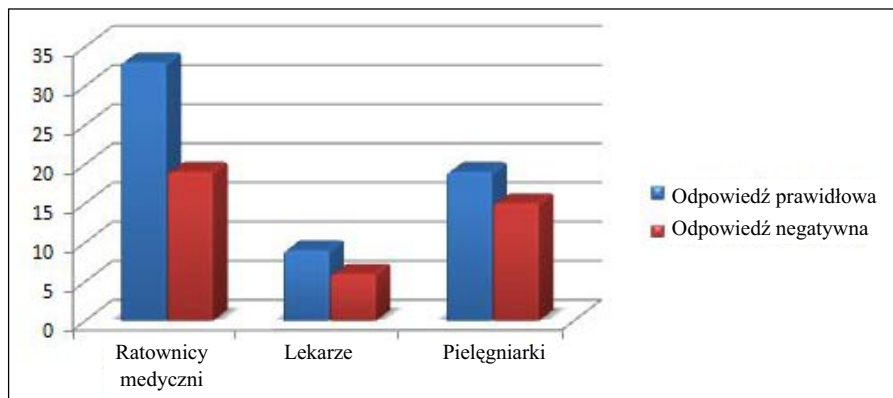
Rycina 5
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące osoby odpowiedzialnej za System RM na poziomie województwa z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

Rycina 5
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące osoby odpowiedzialnej za System RM na poziomie województwa z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

Rycina 6
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące daty uchwalenia dnia ratownictwa medycznego z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

Rycina 7
Poprawność udzielnych odpowiedzi na pytanie dotyczące podmiotów wchodzących w skład Systemu Ratownictwa Medycznego z uwzględnieniem profilu zawodowego ankietowanych.

fiła wskazać prawidłowej odpowiedzi.

Kolejne pytanie odnoszące się także do nowelizacji ustawy o PRM dotyczyło ilości centrów urazowych, których tworzenie przewiduje Ustawa. Centra urazowe w liczbie od 10 do 12 mają być rozlokowane na terenie całej Polski oraz zapewniać świadczenia zdrowotne pacjentom po urazach. W tym przypadku liczba prawidłowych odpowiedzi była nieznacznie wyższa i wynosiła 19%, co także potwierdza nieznaną najnowszą przepisów stanowiących ramy prawne funkcjonowania Systemu Ratownictwa Medycznego w Polsce. Podobnie jak w poprzednim pytaniu tak i w tym żadna pielęgniarka nie potrafiła wskazać na prawidłową odpowiedź. Poprawnie odpowiedziało 14 ratowników medycznych oraz 5 lekarzy.

Wnioski

Podsumowując, Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym jest krokiem milowym w poprawie funkcjonowania systemu ratownictwa medycznego, w szybkim i skutecznym wdrożeniu zasad programu Zintegrowane Ratownictwo Medyczne oraz wpływa na podniesienie bezpieczeństwa w państwie. Dlatego też poznanie przepisów prawnych wynikających z ustawy jest obowiązkiem każdej osoby związanej zawodowo z systemem ratownictwa medycznego.

Zastosowanie w badaniach kwestionariusz ankiety pozwoliło na wyciągnięcie pewnych wniosków, które poddano analizie:

1. Znajomość przepisów ogólnych wynikających z ustawy o Państwowym Ratownictwie medycznym przez personel ratownictwa medycznego jest niezadowalająca.

2. Większości badanych brak podstawowych wiadomości na temat organizacji i funkcjonowania systemu a w szczególności zasad finansowania oraz organów odpowiedzialnych za system ratownictwa medycznego w kraju.

3. Znaczna część respondentów nie orientuje się w organizacji i zakresie funkcjonowania poszczególnych jednostek systemu.

4. Znajomość przepisów prawnych związanych bezpośrednio z ustawą jest wśród respondentów dość znikoma.

5. Brak znajomości najnowszych

przepisów prawnych normujących funkcjonowanie Systemu Ratownictwa Medycznego w Polsce.

Piśmiennictwo

1. Zawadzki A. Medycyna ratunkowa i katastrof, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2008 rok.

2. Jakubaszko J. Ratownik medyczny, Górnicki Wydawnictwo Medyczne, Wrocław 2003 rok.

3. Szarpak Ł. Ocena systemu zarządzania jakością z uwzględnieniem procedur ratownictwa medycznego, Konferencja naukowa, Warszawa, maj 2009r

Akty prawne:

- Ustawa z dn. 8 września 2006 roku o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U.z 2006r. Nr 191, poz.1410).
- Ustawa z dn. 26 kwietnia 2007 roku o Zarządzaniu kryzysowym (Dz.U z 2007 r. Nr 89, poz. 590).
- Ustawa z dn. 17 lipca 2009 roku o Zmianie Ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2009r., Nr 122, poz. 1007).